

INTRO – IK WIL JE IETS VERTELLEN

Ik wil je iets vertellen over mijn Nederland. Het Nederland door de ogen van een vrouw die ooit een meisje was, dat opgroeide in een huis waar drie talen werden gesproken. Engels, Nederlands en Twi. Als mama boos werd, draaide haar tong en kwam er een vloedgolf van Twi uit. Voor mij werd dat de taal van passie. Als ze iets wilde uitleggen deed ze dat in het Engels, voor mij de taal van educatie. Als zij de markt bezocht, gebruikte ze de liefste woorden uit het Nederlands om mensen te overtuigen. Nederlands, voor mij de taal van daadkracht. In mijn Nederland is het spreken van drie talen normaal. In mijn Nederland hoor je om je heen soms Arabisch, soms Nederlands, soms Twi, soms Servisch.

Ik wil je nog iets vertellen over mijn Nederland. In mijn Nederland was het oké voor een jonge vrouw om naar Nederland te verhuizen. Voor een betere toekomst voor haarzelf en haar kinderen. In dit Nederland werd haar diploma misschien niet erkend, maar door hard te werken als schoonmaker in hotels, kon ze bouwen aan haar toe-

komst en aan die van haar kinderen. In dit Nederland werd ik haar dochter, een marketeer en activist.

Ik groeide op in de Bijlmer. Om precies te zijn: Bijlmerpoort. Vanaf mijn eerste levensjaren werd ik omringd door verschillende culturen. Die van mezelf en die van anderen. Het speeltuintje waar ik altijd speelde was niet meer dan een plein in het winkelcentrum. Onder ons huis zat een bar en daartegenover een bibliotheek, waar mijn tante Janet werkte. Ik groeide op met spannende verhalen uit mijn moeders jeugd in Ghana en sprookjes van Anansi en Mama Wata. Anansi is een man die door een god veranderd is in een spin en Mama Wata wordt vaak gebruikt om kinderen bang te maken zodat ze 's avonds niet op straat durven. Zij is een watergodin die vooral wanneer de avond valt uit het water komt en je voor onmogelijke keuzes stelt. Elke avond sprong ik op mijn moeders bed en zeurde ik om nog meer sprookjes en avonturen over Mama Wata, mijn moeder en haar broers en zussen. Deze verhalen inspireerden mij om ooit ook te willen schrijven en werelden te bouwen waar mensen in konden verdwalen.

Verhalen vond ik ook in boeken. Als ik mijn moeder er niet van kon overtuigen om nog een verhaal met mij te delen, dan las ik. Soms vloog ik het pleintje over naar tante Janet en leende ik een paar boeken uit de bieb. Eenmaal thuis dook ik onder de eettafel, mijn favoriete verstopplekje. Ik had ontdekt dat niemand mij hier lastigviel. Met een snack in de ene hand en mijn boek in de andere verdween ik urenlang in een wereld die de schrijver had bedacht. Ik kan je niet vertellen hoeveel tijd ik onder deze tafel besteedde. Wel weet ik uit verhalen van familieleden dat ze af en toe gegiechel van onder de tafel hoorden en soms trof mijn

moeder mij er slapend aan. Volgens haar met een glimlach op mijn gezicht – en een boek op mijn hoofd.

Dit is mijn Nederland.

Ik wil je iets vertellen over mijn naam. Mijn naam is er een met vele betekenissen. Je weet inmiddels dat ik van boeken houd. Ik ben ook geobsedeerd door series, en ook dat is terug te vinden in mijn jeugd. Als ik geen boek las of gekke verhalen bedacht of uitbeeldde met mijn poppen, dan keek ik tv. Een van mijn moeders favoriete series was *The Cosby Show*, dat stond altijd op, op hoog volume. De familie Cosby had een dochter en die heette Rudy. Dat is mijn naam, Rudy. Niet Ruby of Rudi of alle andere vormen die ik in al mijn dertig jaren ben tegengekomen, maar gewoon Rudy. Soms ook Abena. Zo word ik genoemd door familie of door kennissen van mijn moeder. Abena is cultuur. De meeste Ghanezen geven hun kinderen een symbolische tweede naam, een dagmaam. Die is soms veel belangrijker dan de datum waarop je geboren bent. Abena betekent dat ik op dinsdag geboren ben. Net als met sterrenbeelden heeft dit ook zo zijn betekenis. Mensen die op dinsdag geboren zijn, zijn als de oceaan. Beweeglijk als eb en vloed. Ze zijn vriendelijk. Of dit klopt, dat weet ik niet. Dat mag jij bepalen aan het einde van dit boek.

Ik wil je ook vertellen over mijn achternaam: Asibey. Ook die heeft een betekenis. Het is een soort vogel in Ghana en het staat symbool voor vrijheid. Vroeger dacht ik hier niet bij na, nu denk ik: toch wel mooi, zo'n achternaam. Want ik beschouw mezelf namelijk als een activist voor de vrijheid. De vrijheid om te zijn wie ik ben. Een vrouw, een trotse zwarte vrouw. Een kind van een immi-

grant uit Ghana. Maar vooral ook lekker Amsterdams – met een plat accent als bewijs.

Ik wil je iets vertellen over Rudy Abena Asibey die ook voor een deel opgroeide in Zwanenburg. Haar tienerjaren doorbracht in Hoofddorp, tot twee keer toe besloot in Londen te gaan wonen en vervolgens in Madrid. En Amsterdam zo miste dat ze besloot weer terug te komen. Ik wil je iets vertellen over mijn jeugd, mijn tienerjaren en mijn ervaring als zwarte vrouw in Nederland. Ik wil je laten zien hoe complex dat soms is. Zwart zijn is onderdeel van mijn identiteit, iets wat ik niet zelf heb uitgekozen. Een stempel die de samenleving mij heeft gegeven, maar dat maakt me niet minder trots. Alleen ben ik meer dan mijn kleur. Ik wil vooral dat je mij ziet, het complete beeld. Niet de stereotypische boze zwarte vrouw, of de overgeseksualiseerde zwarte vrouw, of de zogenaamde ‘Judeska’-vrouw. En zeker niet het beeld dat films als *Alleen maar nette mensen* ons voorschotelen. Nee, dat is niet mijn identiteit. Wat ik wel ben is Nederlands. Ghanees. Zwart, een geek, een gamer en een introvert – om maar een paar eigenschappen op te noemen.

Mijn Nederland heeft me veel gegeven. Ik heb er mijn liefde voor boeken, films, series, stripboeken en taal ontdekt. Ik ben trots op mijn Nederland. Maar mijn Nederland heeft me soms ook verdriet gedaan. Nederland heeft ook vaak mijn identiteit ontkend. Het is namelijk niet altijd oké om drie talen te spreken. Het is niet altijd handig om Asibey te heten en het is niet altijd makkelijk om zwart te zijn. Dit is ook mijn Nederland en ik hoop dat je mij ziet.

IK KAN NIET ADEMEN

Ik kijk naar de beelden van de moord op George Floyd. En ik merk dat ik moe ben. Wanneer er onrecht plaatsvindt, trek ik me terug in mijn hoofd naar dat veilige plekje onder de eettafel. Waar ik even alleen kan zijn met mijn gevoelens en heel boos kan zijn zonder agressief genoemd te worden, waar ik mijn tranen kan laten lopen zonder dat ik een slachtoffer genoemd word. Steeds wanneer ik zulke beelden zie, maak ik mijn eigen trauma's opnieuw mee. Het steeds weer horen van het N-woord, de stenen die naar mij toe werden gegooid bij het bezoeken van kermissen in de buurt en de aanval op mij toen ik een tiener was. Ik was niet voorbereid op wat ik in Zwanenburg zou meemaken. Dit heeft mij de vrouw gemaakt die ik nu ben. Het heeft geleid tot het activistische in mij. Het heeft ervoor gezorgd dat ik een *zero tolerance attitude* heb ontwikkeld, zakelijk en privé. Het heeft ervoor gezorgd dat ik op mijn 21ste een platform oprichtte voor en door mensen van kleur. Het was belangrijk voor mij om een stem te geven

aan de Afrikaanse diaspora. Met dit platform hoop ik de ogen te openen van Nederland, want racisme bestaat ook gewoon hier in eigen land. Daar is geen discussie over mogelijk, Nederland.

Vroeger deed ik er alles aan om erbij te horen. Om de perfecte allochtoon te zijn – wat dat ook mag betekenen. Was het gek om een andere taal te spreken? Oké, dan deed ik dat niet meer. Accent te ‘straat’? Dan kopieerde ik het accent van mijn klasgenootjes. Mijn rijst met kip te Afrikaans voor in de pauzes, dan maar een broodje kaas voortaan. Ik deed echt alles om erbij te horen. Ik overtuigde mijn moeder ervan om mijn haar precies te doen zoals mijn klasgenootjes het droegen. Het moest steil zijn en plat blijven liggen. We kochten dan een potje ‘ontkroezingsstelsel’ in een haarwinkel in Amsterdam. Thuis prepareerden we mijn haar en smeerde mijn moeder het spul erin. Het brandde verschrikkelijk, maar toch bleef ik zo lang mogelijk zitten. Want in mijn ogen was het zo dat hoe langer ik bleef zitten, hoe steiler mijn haar zou zijn. Zo graag wilde ik op mijn witte klasgenootjes lijken. Maar als ik dan een keer steil haar had, werd het omhooggetrokken door mijn klasgenoten en bleef het overeind staan. Dagenlang was ik dan weer het pispaltje van de klas. Mijn haar wilde niet getemd worden, maar ik bleef het forceren. Het was nooit genoeg.

Een paar jaar Zwanenburg had mijn beeld van zwart zijn veranderd. De trotse, brutale Rudy die pestkoppen de mond snoerde bestond niet meer. Je zou kunnen zeggen dat ik was gebroken en opnieuw ben opgebouwd. Hier leerde ik dat het niet genoeg was om gewoon mezelf te zijn. En ik ging het geloven.

De media richten zich vooral op het racisme in de Verenigde Staten. Alleen in de vs? Is het kleine kikkerlandje waarin wij wonen zo onschuldig? Zijn wij vergeten hoe Mitch Henriquez zijn leven verloor door politiegeweld? En dit omdat hij de politie provoceerde? Is dat een reden om hem in een houdgreep te nemen? Zijn wij vergeten dat Jerry Afriyie schreeuwde: 'Ik kan niet ademen?' En dat daarop gezegd werd: 'Had hij ook maar niet moeten protesteren', of: 'Waarom verzet hij zich tegen de politie?' Zijn wij vergeten hoe wij zijn rondom Nederlands favoriete feestje in december? Kom op zeg, Nederland. Zo naïef kunnen we niet zijn, toch?

Ik word er moe van om met sommige Nederlanders een debat te moeten voeren over racisme. Ik snap ergens wel dat het heftig voelt als je beschuldigd wordt van racisme. Daar schrik je misschien van. Net zoals ik schrik van het nonchalante gebruik van het N-woord, al dan niet voorgegaan door 'kk'. Ik heb het lang genegeerd, maar mijn reservepotje is op.

We zijn zo snel met het veroordelen van wat er in de Verenigde Staten gebeurt, maar hebben intussen een blinde vlek voor onze eigen racismeproblemen in Nederland. Hier word ik moe van. Ik word moe van het verbergen van mijn gevoelens. Ik word moe omdat ik me niet gehoord voel. Ik word moe omdat mijn gevoelens vaak worden gebagatelliseerd. Ik word moe van getolereerd worden. Ik word moe van uitleggen wat racisme is. Ik ben moe...

Ik schrijf dit boek om het gesprek over racisme te blijven voeren. Ik wil niet oordelen over wat je niet weet. Maar als je luistert zal ik vertellen. Om samen het land waar we wo-

nen zo veilig mogelijk te maken voor ons allemaal. Maar al helemaal voor de mensen voor wie het hier niet altijd een *safe space* is geweest. En vooral voor mijn toekomstige neefje of nichtje. Dit boek zet de deur op een kiertje en het is aan jou om die verder te openen en iets meer te begrijpen van de zwarte mensen met wie je dit land deelt. Of om te kijken of je je herkent in mijn verhaal.

Dus, ik wil je iets vertellen over het Nederland dat jij misschien niet herkent, maar dat wel bestaat. Ik wil je iets vertellen over racisme. Ik wil je iets vertellen over mijn Nederland, en ik hoop dat je luistert.

IK HOOP

1 juni 2020, ik spring mijn fiets op en fiets in de richting van de Dam. Ik word door mijn vrienden geappt. ‘Waar ben je?’ Ik zie de berichten komen en begin iets harder te fietsen. Ik wil dit niet missen. Hoe dichterbij de binnenstad ik kom, hoe drukker het wordt. Ik begin me af te vragen of dit komt doordat de grenzen weer open zijn of doordat de terrassen in Amsterdam weer open mogen? De stad is heel lang stil geweest, vanwege de Covid-19-regels. Het centrum van Amsterdam veranderde in een spookachtige plek en ik genoot daar wel van. Geen halfnaakte Engelsen die schreeuwend langs de grachten liepen en voor je fiets sprongen wanneer je ze probeerde te ontwijken. Geen expats die ervoor zorgen dat de huizenmarkt nog oncomfortabeler wordt. Heerlijk, het voelde alsof de Amsterdammers Amsterdam een beetje terug hadden. Voor even.

Nu leek de stad weer vol met Italiaanse en Engelse toeristen en dorstige Nederlanders die einde-lijk weer op

terrasjes mochten zitten, mits de 1,5-meterregel werd toegepast. Elke tent die ik voorbijfietste, was dat laatste feitje allang vergeten. Het weer hielp ook niet mee om de Amsterdammers thuis te laten. Het was precies het weer dat je nodig hebt om een terrasje te pakken.

Op het moment dat ik de Damstraat in reed, besepte ik dat de drukte niet kwam van toeristen en Amsterdammers die wilden genieten van een goed glas bier, maar dat iedereen was gekomen voor de demonstratie. Voor de Black Lives Matter-demonstratie op de Dam naar aanleiding van de gewelddadige moord op George Floyd. Negen minuten lang zat de politieman met zijn knie op de nek van George Floyd. Niemand verdient dat.

In de Verenigde Staten waren duizenden mensen de straat op gegaan om te vechten tegen politiegeweld onder de vlag van Black Lives Matter. Ook in Amsterdam, dit was de eerste. De demonstratie op de Dam was niet alleen om George Floyd. Dit was het moment, mensen van kleur zijn het over de hele wereld zat om niet als gelijken behandeld te worden. We staan op om te vechten voor een anti-racistische samenleving.

Ik kwam aan op de Dam en keek op mijn telefoon. Slecht bereik, de enkele streepjes die ik zag, gaven aan dat er echt heel veel mensen op de Dam aanwezig waren. Meer dan ik ooit had verwacht. Ik zag hier en daar kennissen voorbijlopen, we groetten elkaar. Velen van ons hadden elkaar maanden niet gezien vanwege de coronaregels. Ook ik heb me er maanden strikt aan gehouden. Ik had mijn moeder tweeënhalve maand niet gezien. Ik werkte voornamelijk thuis en was vooral in mijn eigen buurt rondjes aan het lopen met Chetna, een goede vriendin, op afstand. Als

ik niet werkte, dan was ik aan het sporten, maar geen enkel moment was ik onder de mensen. Tot vandaag. Iedereen die ik op de Dam zag en vroeg waarom ze dit keer wel naar buiten kwamen, zei: 'De tijd is nu!' Het voelde alsof Covid-19 de urgentie voor het bestrijden van racisme over de hele wereld heeft verhoogd. In de vs worden de Afro-Amerikanen het zwaarst getroffen door het virus. Dit heeft verschillende redenen. 1) Omdat men in dichtbevolkte gebieden wonen met *food deserts* en andere slechte levensomstandigheden. 2) Omdat de meeste mensen van kleur in Amerika de essentiële banen hebben. Zo ook in Nederland. Dus toen de wereld op slot ging en de meeste mensen vanuit huis konden werken, werden zij het hardst geraakt. De meesten verloren hun baan, moeten leven op voedselbonnen of maken lange nachten om vervolgens naar huis te gaan, waar hun hele familie het risico loopt om corona te krijgen. Het is altijd al onbegrijpelijk om te zien hoe een zwarte persoon wordt vermoord door een politieagent. In een pandemie, wanneer een groot deel van de bevolking alle hoop heeft verloren kan zo'n moord de laatste druppel zijn. Voor mij wel in ieder geval. Iedereen, alle vijfduizend mensen vonden het daarom belangrijker om te strijden tegen racisme.

Hier en daar zag je mondkapjes en mensen die de 1,5 meter in acht namen. Maar hoe drukker het werd, hoe onmogelijker het werd om 1,5 meter afstand te houden. Ik manoeuvreerde me wel door de drukte zonder iemand echt aan te raken en vond mijn groepje mensen. Op dat moment stond Naomi Pieter op het podium. Voor mij klonk ze als de nieuwe Angela Davis: wat een vrouw. Vol energie schreeuwde ze door haar microfoon: 'BLACK

LIVES...' en het publiek vulde aan: ' MATTERS'. Er kwam een soort ritme in haar *chants* en ik voelde dat het publiek hier lekker op ging. Ik ook. Ik keek om me heen en ik was echt in shock, nog nooit zag ik zoveel mensen bij elkaar voor een demonstratie tegen racisme, voor *black lives*. Had ik deze steun maar gehad toen ik nog een kind was. Waren er zoveel mensen bij elkaar gekomen toen Pim Fortuyn gekke dingen zei in de Tweede Kamer? Vast wel wat, maar ik kan me niet herinneren dat ze met velen waren. Waren er protesten toen Wilders vroeg om minder Marokkanen? Ja, wel een paar, maar niet zoals dit. Dit voelde anders. Het voelde als hoop.

Ik zie jonge, zwarte meisjes met afro's, grote 4c-afro's en jongens met de nieuwste Daily Paper-outfits. Ik zie ouderen en kids, ik zie iedereen bij elkaar vechten voor rechtvaardigheid. Wanneer Jerry Afriyie zijn speech begint ben ik zo blij, voor hem en voor alle anderen die zo lang hebben gevochten. Zo lang alleen hebben gevochten. Ik ben zo blij, want dit betekent dat we een stap verder in de juiste richting zetten. En ik weet niet of al deze mensen er zijn met pure intenties, maar het voelt goed om ze te zien. Er zit een dertienjarig zwart meisje ergens in Zwanenburg te kijken en zij ziet dat hier vijfduizend mensen voor haar rechten vechten. Ze ziet hoop. Jerry start zijn speech ook hoopvol, zijn zoon is geslaagd en ik en duizenden anderen juichen met hem mee. Hij vraagt om applaus voor alle kinderen die geslaagd zijn en voor alle kinderen die niet geslaagd zijn, want ook zij zullen slagen. Hij vervolgt: 'En wie het niet lukt om te slagen op school, zal slagen in het leven. Laat niemand je wijsmaken dat je het nergens gaat maken in de wereld, als het je

niet lukt binnen het witte schoolsysteem. Het schoolsysteem is misschien niet gemaakt voor ons allemaal, maar de wereld wel.’

Hoopvol. 1 juni 2020 voelde hoopvol. Jerry’s woorden, Naomi’s woorden en zelfs die van Akwasi gaven mensen hoop. Ik weet dat mensen zullen vallen over de dingen die ik in dit boek zeg. Ik weet dat mensen vallen over Black Lives Matter. Maar zwarte levens doen er echt toe, Nederland. Het is simpel. Niemand zegt dat niet alle levens ertoe doen, maar op dit moment moeten we meer aandacht hebben voor de zwarte levens die te vaak worden genegeerd. Nog een quote uit de speech van Jerry: ‘Stel, je hebt drie kinderen. De jongste wordt in elkaar geslagen door de oudste twee. Bij thuiskomst doet de jongste zijn beklag bij jou, waarop jij antwoordt: “Maar schat, papa kan niet alleen om jou geven, al mijn kinderen doen ertoe. Kop op!” Zo onzinnig zijn de hashtags AllLivesMatter en BlueLivesMatter. Wij gaan toch ook niet StraightLivesMatter roepen na een aanval op de LGBTQ-community?’ Beter had ik het niet kunnen uitleggen. Black Lives bestaat niet om mensen uit te sluiten, maar BLM bestaat om het probleem onder een vergrootglas te leggen. En het heeft gewerkt.

Misschien vinden sommige Nederlanders het overdreven dat vijfduizend mensen het belangrijk vonden om tijdens een pandemie de straat op te gaan en te vechten tegen racisme. Maar voor mij is dat niet gek. Ik heb misschien niet te maken gehad met politiegeweld, maar Jerry, die in een nekklem is genomen, wel. Mitch Henriquez overleefde zo’n zelfde nekklem niet. En dat zijn maar twee voor-